ROUTE *VITALITEITS-PROGRAMMA VERENIGINGEN*

(cultuur en erfgoed)

DOE JIJ OOK MEE?

Route Vitaliteitsprogramma verenigingen (cultuur en erfgoed) is onderdeel van het programma Meedoen is de Kunst (een samenwerkingsverband van Gelderse cultuurverbinders en Cultuur Oost).
Financieel mogelijk gemaakt door het Fonds voor Cultuurparticipatie.

MEEDOEN IS DE *KUNST*

Inleiding

Voor je ligt de Route Vitaliteitsprogramma verenigingen (cultuur en erfgoed).
Als cultuurverbinder* wil je kunst en cultuur breed toegankelijk maken, voor jong en oud. Je werkt daarbij nauw samen met lokale verenigingen en kent hun uitdagingen: het aantrekken en behouden van vrijwilligers, het vinden van bestuursleden, het werven van leden en het buiten de gebaande paden durven denken.

Het Vitaliteitsprogramma verenigingen (cultuur en erfgoed) is ontwikkeld door Cultuurkust in samenwerking met Cultuur Oost. Het helpt in beeld te brengen welke kennis en kunde nodig zijn om een vereniging vitaler te maken en legt daarbij een link met het lokale bedrijfsleven.

We weten allemaal dat vitale verenigingen van groot maatschappelijk belang zijn. Deze Route kan jou helpen om de verenigingsvitaliteit in jouw gemeente een impuls te geven! Zet de Route, die als leidraad is bedoeld, naar eigen inzicht binnen je gemeente in.

* *Cultuurverbinder is een verzameltitel voor iedereen die in een lokale maatschappelijke context werkt aan de toegankelijkheid en inzet van kunst, cultuur en erfgoed. Denk aan cultuurmakelaars, cultuurcoaches, talentmakelaars en combinatiefunctionarissen cultuur. Cultuur Oost heeft het Vitaliteitsprogramma ondersteund vanuit het project Meedoen is de Kunst, waarin binnen Gelderland wordt gewerkt aan de versterking van de amateurkunstensector.*

Waarom een Vitaliteitsprogramma

Culturele verenigingen en erfgoedorganisaties vervullen een belangrijke rol in de gemeenschap: als ontmoetingsplek, als aanvulling op formele zorg en als bron van zingeving en welzijn. Onderzoek van de WHO onderbouwt dat cultuurdeelname bijdraagt aan welzijn en verbondenheid.

Tegelijk staan deze organisaties onder druk. De samenleving vergrijst: in 2040 is meer dan 30 procent van de inwoners ouder dan 65 jaar. Om hun rol te kunnen blijven vervullen, moeten de verenigingen zelf ook vitaal zijn. Ondersteuning op bestuurscontinuïteit, vrijwilligers, communicatie en financiën is daarvoor onmisbaar. Daar komt het Vitaliteitsprogramma om de hoek.

Een vitale vereniging

Een vitale vereniging* is financieel gezond en heeft voldoende leden, met een gezonde in- en uitstroom. Ze heeft voldoende vrijwilligers voor bestuur en hand- en spandiensten, en weet zich te presenteren en profileren. Leden doen met plezier mee en zijn bereid zich in te zetten voor de vereniging. Een goede accommodatie, voor de activiteit én de ontmoeting, is een essentieel aspect. Een vitale vereniging staat open voor kennis en vaardigheden van buiten, en wil van anderen leren.

Bron: Vitaliteitsprogramma verenigingen 2024–2025 / Cultuurkust

Stappenplan

Het Vitaliteitsprogramma bestaat uit drie stappen: de verenigingsscan, de analyse en het plan van aanpak en de uitvoering. Per stap lees je hieronder wat je doet, wat het oplevert en wat je ervoor nodig hebt.

Stap 1 **Verenigingsscan**

De scan brengt in kaart hoe de vereniging ervoor staat. Ze bevat vragen over leden, vrijwilligers, bestuur, financiën en locatie.
De scan wordt gecombineerd met een gesprek tussen het bestuur en de cultuurverbinder. Dat gesprek levert een breder beeld op en versterkt vertrouwen en commitment: twee dingen die essentieel zijn voor de vervolgstappen. Naast de verenigingsscan bestaat er een aparte erfgoedscan voor erfgoedorganisaties.
Wat je ervoor nodig hebt:

- draagvlak;
- heldere communicatie richting de verenigingen;
- gekwalificeerde professionals voor de uitvoering en;
- een scan die is aangepast aan de lokale situatie.

Stap 2 **Analyse en plan van aanpak**

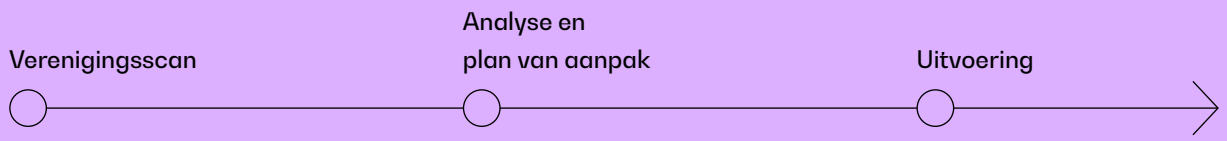
Uit de scan en het gesprek volgt een overzicht van de groeipunten van de vereniging. Op basis daarvan maak je samen met het bestuur een plan van aanpak op maat. Dit plan wordt onderdeel van een samenwerkingsovereenkomst tussen de vereniging en de opdrachtgever van de cultuurverbinder, waarin wederzijdse verwachtingen helder benoemd worden.
Wat je ervoor nodig hebt:

- draagvlak binnen de vereniging (bestuur, leden en vrijwilligers);
- toegang tot professionals en;
- de communicatietools uit de toolkit.

Stap 3 **Uitvoering**

De vereniging wordt gekoppeld aan professionals uit het bedrijfsleven of aan zelfstandige experts. Zij ondersteunen het bestuur op de onderwerpen die uit het plan van aanpak zijn gekomen.
De vorm is een strippenkaart: het aantal uren wordt in onderlinge afstemming vastgesteld. Uitgangspunt is jaarlijks circa twintig uur per vereniging.
Wat je ervoor nodig hebt:

- een pool van experts, ambassadeurs vanuit bedrijfsleven én verenigingsleven en;
- een cultuurverbinder die de matching en begeleiding doet.

De rol van het bedrijfsleven

Het Vitaliteitsprogramma gaat, anders dan bij sponsoring, niet om financiering van verenigingen. Het gaat om het inzetten van een netwerk van professionals uit het bedrijfsleven en van zelfstandige experts. Bedrijven geven daarmee invulling aan hun maatschappelijk verantwoord ondernemen.

De wederkerigheid zit in wat het bedrijf en de professional zelf krijgen: persoonlijke groei, bestuurservaring in werktijd en een duurzame relatie met de werk- en leefomgeving van medewerkers. Om deze netwerkpool op te bouwen kun je ambassadeurs werven binnen bedrijvenkringen en starterscollectieven, of contact zoeken met het ondernemers- of bedrijvenloket van de gemeente. Netwerkpartners die aansluiten bij dit denken zijn onder andere FutureUp (voorheen MVO Nederland), Rabo ClubSupport en serviceclubs zoals Rotary.

Praktische voorbeelden

Denk bij de inzet van professionals bijvoorbeeld aan:

- Externe tijdelijke bestuursleden vanuit het bedrijfsleven. Voor het bedrijf: persoonlijke ontwikkeling en het opdoen van bestuurservaring in werktijd.
- Een expertteam met specifieke deskundigheid. Bijvoorbeeld een Dtp'er voor de PR-commissie, een projectleider voor grote concerten, een archiveringsadviseur voor het bestuursarchief in SharePoint, of een webdeveloper of copywriter voor de website.

Waar een wil is, is een weg

Het matchen van vereniging en professional is altijd maatwerk. Soms is de eerste verbinding een beetje pionieren. De ervaring leert: waar wil is, is een weg. Nieuwe samenwerkingsverbanden komen tot stand, de zelfredzaamheid en vitaliteit van de vereniging groeien en de bijdrage van de professional is maatschappelijk relevant.

Inzet cultuur-verbinder en kosten

Uit de pilot van het Vitaliteitsprogramma in de gemeenten Harderwijk, Nunspeet, Ermelo en Putten blijkt dat je, als cultuurverbinder, bij stap 1 en 2 circa 4 uur per week per gemeente investeert in het programma, voor een periode van twaalf maanden (met eventuele uitloop). Dit kan per gemeente verschillen, afhankelijk van het aantal deelnemende verenigingen. Voor een goede start van het programma raden we minimaal vier uur per week aan.

Je hoeft dit niet in je eentje uit te vinden. In het leernetwerk cultuurverbinders van Cultuur Oost kun je kennis en ervaringen delen. Voor de skills en vaardigheden die helpen bij het uitrollen van het programma verwijzen we naar profiel III van de cultuurverbinder op de website van LKCA (kennisdossier cultuurcoaches).

Kosten

Onderstaande bedragen zijn indicatief en exclusief 21 procent btw.

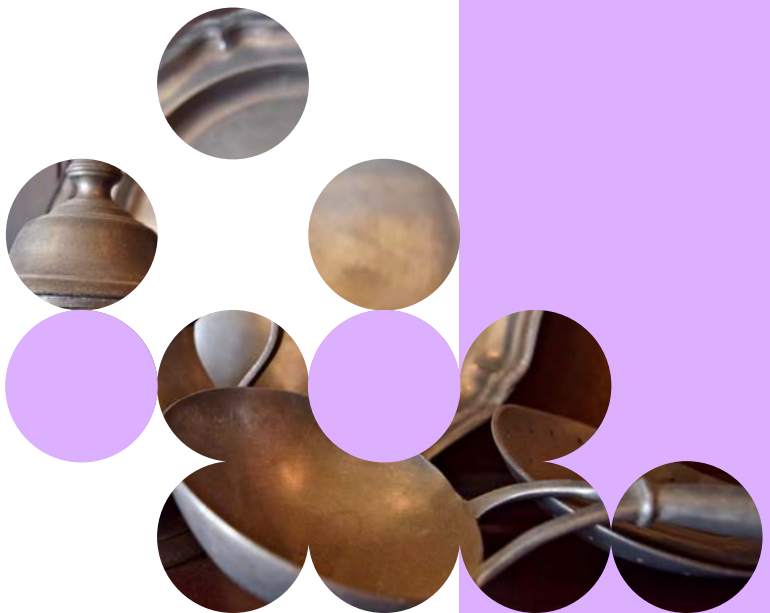
- Verenigingsscan: € 1.250 per gemeente.
- Erfgoedscan: € 1.250 per gemeente.
- Begeleiding per scan door Cultuurkust: 10 uur à € 78, per type scan (cultuur of erfgoed), per gemeente.
- Jaarlijkse technische kosten: € 600 per gemeente.

Tip voor gemeenten: koppel subsidie aan deelname

Het programma vraagt vaak meer tijd van de cultuurverbinder dan er beschikbaar is. Bespreek met je opdrachtgever of een tijdelijke uitbreiding van uren mogelijk is voor een periode van twee jaar. Wil een gemeente meer grip op de investering, dan kan zij overwegen om aan deelname aan het Vitaliteitsprogramma een subsidie te koppelen. Bijvoorbeeld: een vereniging die meedoet, ontvangt van de gemeente een extra subsidie ter stimulering van innovatie. Zo worden de investeringen in de cultuurverbinder en in het programma aan elkaar gekoppeld en versterken ze elkaar.

Wat de Route jou als cultuurverbinder brengt

- Een duidelijke focus in je opdracht om verenigingen te ondersteunen.
- Een gevalideerde werkwijze, in plaats van steeds het wiel opnieuw uitvinden.
- Onderbouwde gespreksstof met verenigingen.
- Versterking van vertrouwen en verbinding met het verenigingsleven.
- Versteviging van je schakelfunctie tussen bedrijfsleven en cultuur.

Nuttige links

Culturele kaart Gelderland

Cultuurkust

Cultuur Oost

LKCA: profiel cultuurverbinder (kennisdossier cultuurcoaches)

FutureUp (voorheen MVO Nederland)

Rabo ClubSupport

Cultuurkust

www.cultuurkust.nl

Cultuurkust is hét centrum voor amateurkunst en cultuureducatie in de regio Noordwest-Veluwe. In de gemeenten Harderwijk, Ermelo, Putten, Nunspeet en Nijkerk biedt Cultuurkust workshops, cursussen en lessen in muziek, theater en beeldende kunst. Via Cultuurkust op School verzorgt zij cultureel educatief aanbod voor het onderwijs en begeleidt zij scholen bij cultuureducatie. Met Cultuurkust met Zorg worden workshops en cursussen aangeboden op het gebied van cultuurparticipatie voor kwetsbare bewoners.

Cultuur Oost

www.cultuuroost.nl

Cultuur Oost vergroot de impact van cultuureducatie, cultuur-participatie en cultuurbeleid in de Gelderse samenleving. Dit doet Cultuur Oost samen het culturele veld, gemeenten en provincie, onderwijs en maatschappelijk partners. En via de programma's cultuur- educatie, diversiteit en inclusie, jongerencultuur en amateurkunst.

Voor elke regio van de provincie ziet dit er anders uit, want elk gebied heeft een eigen verhaal, een eigen vraag. Cultuur Oost werkt daarom regionaal en programmatisch en brengen op elke plek de juiste mensen bij elkaar om samen te werken. Deze samenwerkingen legt Cultuur Oost vast in beleid, convenanten en pacten.

Via trainingen en opleidingen zorgt Cultuur Oost ervoor dat de professionals in het culturele veld hun werk zo goed mogelijk kunnen doen. En ook dat professionals buiten de culturele sector leren van de kracht van kunst. Om te laten zien hoe krachtig kunst en cultuur zijn, zorgt Cultuur Oost voor stevige onderbouwing en houdt ontwikkelingen bij.

De Route Vitaliteitsprogramma verenigingen (cultuur en erfgoed) is onderdeel van het project 'Meedoen is de Kunst'. Met 'Meedoen is de Kunst' werken we aan het versterken van de cultuurbeoefening in de vrije tijd. Dat doen we - 15 centra voor de kunsten, cultuur-verbinders, andere (culturele) partners en Cultuur Oost – via o.a. netwerken, financiën en scholing. Meedoen is de Kunst wordt financieel mogelijk gemaakt door het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Colofon

Tekst
Karelien Druijff, cultuurverbinder Cultuurkust
karelien.druijff@cultuurkust.nl
Arend Nijhuis, adviseur participatie Cultuur Oost
arendnijhuis@cultuuroost.nl

Ontwerp
Loep ontwerp, Arnhem

Cultuur Oost
Kortestraat 16
6811 EP Arnhem
026 351 90 29
Info@cultuuroost.nl
www.cultuuroost.nl

Cultuur Oost is de Gelderse advies- en ondersteuningsorganisatie op het gebied van kunst en cultuur.

oktober 2026 © Cultuur Oost

Het inhoudelijk eigenaarschap van de methodiek Vitaliteitsprogramma verenigingen (cultuur en erfgoed) ligt bij Cultuurkust. Binnen Meedoen is de Kunst (mede mogelijk gemaakt voor het Fonds voor Cultuurparticipatie) wordt de methodiek toegepast, getest en vertaald naar verschillende lokale contexten, met als doel een overdraagbare aanpak te ontwikkelen.

DOE JIJ OOK MEE?